

ESHITISHIDA NUQSONI BO'LGAN BOLALAR BILAN KORREKSION MASHG'ULOTLAR TASHKIL ETISH

Xojamurotova Xadicha

Alfraganus universiteti Pedagogika

fakulteti Maxsus pedagogika

(logopediya) yo'nalishi 2-kurs talabasi

Annotatsiya: Eshitish inson rivojlanishida juda muhim rol o'ynaydi. Eshitish qobiliyatidan mahrum bo'lgan odam atrofdagi dunyoni to'liq tushunish, voqelik ob'ektlari va hodisalari haqida to'liq va har tomonlama g'oyalar yaratish uchun muhim bo'lgan tovush signallarini idrok etish qobiliyatiga ega emas. Jiddiy buzilishlar bilan odam eshitish uchun mo'ljallangan ko'plab ma'lumot manbalaridan foydalana olmaydi yoki teledasturlar, filmlar va teatr tomoshalarining mazmunini to'liq idrok eta olmaydi.

Insonning nutqni o'zlashtirishida eshitishning o'rni ayniqsa muhimdir. Shu sababli, odamlar bilan muloqot qilish imkoniyatlari, shuning uchun bilimlar keskin cheklangan, chunki ma'lumot uzatishning muhim usullaridan biri og'zaki nutqdir. Nutqning yo'qligi yoki rivojlanmaganligi, o'z navbatida, boshqa kognitiv jarayonlarning rivojlanishidagi buzilishlarga olib keladi

Kalit so'zlar: koxlear implantatsiya, sensorinöral eshitish qobiliyatining III-IV darajasi, maktabda o'qishga psixologik tayyorgarlik profili, korreksiya faoliyati, bir xil etarli profil, notekis profil, bir xil darajada etarli emas, notekis past profil, bir xil past profil

Abstract: Hearing plays a very important role in human development. A person deprived of hearing does not have the ability to perceive sound signals, which is important for a complete understanding of the world around him, for creating complete and comprehensive ideas about the objects and events of reality. With severe impairments, a person cannot use many sources of information intended for hearing, or cannot fully perceive the content of television programs, movies, and theater performances.

The role of hearing in the acquisition of speech is especially important. Therefore, the possibilities of communication with people, and therefore knowledge, are sharply limited, because one of the important methods of information transfer is oral speech. Absence or underdevelopment of speech, in turn, leads to disturbances in the development of other cognitive processes

Key words: cochlear implantation, level III-IV of sensorineural hearing ability, profile of psychological preparation for schooling, correctional activity, uniform adequate profile, uneven profile, unevenly insufficient, uneven low profile, uniform low profile

KIRISH

Aqliy rivojlanishning integral ko'p bosqichli ko'p komponentli xarakteristikasi sifatida tushuniladigan maktabga psixologik tayyorgarlik muammosi (L.I.Bojovich, L.A.Venger, A.L.Venger, N.I.Gutkina va boshqalar) hozirgi vaqtda yangi tovushga ega bo'lmoqda¹. Nogiron bolalar ta'lim olishlari uchun maxsus sharoitlar yaratib, "odatiy" tengdoshlari bilan birga o'qish imkoniyatiga ega. Shunga ko'ra, ta'limga psixologik tayyorgarlikni mazmunli baholashning ahamiyati ortdi, bu bolalarning psixologik imkoniyatlari va ehtiyojlariga mos keladigan ta'lim yo'nalishini va maxsus sharoitlarni bashorat qilish imkonini beradi.

¹ Boryakova, N.Yu. Rivojlanishda nuqsonlari bo'lgan bolalarni o'qitish va tarbiyalashning pedagogik tizimlari [Matn] / N.Yu., - M.: AST; Astel, 2022. - 222 b.

Ko'rib chiqilayotgan muammo bo'yicha bir nechta empirik tadqiqotlarning aksariyati maktabda o'qishga psixologik tayyorgarlikning individual tarkibiy qismlariga qaratilgan. Biroq, maxsus ta'lim sohasidagi psixologik diagnostikani takomillashtirish individual (hatto o'ta muhim) ko'rsatkichlarni ko'rib chiqishdan psixologik rivojlanish va aqliy faoliyatning turli tomonlarini yaxlit va tizimli tavsiflashga o'tishni o'z ichiga oladi

Bunday diagnostika nafaqat tizimli faoliyat yondashuvi tamoyillarini amalga oshirish va proksimal rivojlanish zonasini baholash, balki bolalarning aniqlangan individual tipologik xususiyatlaridan kelib chiqqan holda tuzatish, rivojlanish va psixokorreksiya ishlarining yo'nalishlarini asoslash imkonini beradi. Aniqlangan qiyinchiliklar va muammoning dolzarbligi munosabati bilan biz uning kognitiv, tartibga soluvchi, kommunikativ va motivatsion tarkibiy qismlarining individual kombinatsiyasi asosida qurilgan maktabga tayyorgarlikning psixologik profillarini shakllantirishga qaror qildik. E.L boshchiligida. Indenbaum pedagogik psixologning ishini farqlash imkonini beradigan profillarni qurish metodologiyasini taklif qildi. Birinchi profilni aniqlash uchun asos bolalarning barcha vazifalarni muvaffaqiyatli bajarishi edi. O'rganilayotgan komponentlarning (tartibga soluvchi, kognitiv, motivatsion va kommunikativ) rivojlanish darajasi etarli yoki shartli ravishda etarli deb tavsiflanadi. Eshitishda nuqsoni bo'lmagan bolalar bu profilga ega².

Birinchi turdagi notekis profil deyarli barcha bolalarda (to'qqizta maktabgacha yoshdagi maktabgacha yoshdagi bolalar bundan mustasno) kuzatildi va tartibga soluvchi komponentning rivojlanishidagi kamchiliklarni aks ettirdi, bu o'zini vosita faolligining kuchayishi va topshiriqlarni bajarishdan takroran chalg'itishi bilan namoyon qiladi.

Diagnostika natijalarini yaxshilash va bolalarning diqqatini jamlashga yordam berish uchun ko'rsatmalarni qayta-qayta taqdim etish, ba'zi tushuntirishlar kiritish va etakchi savollarni berish kerak. Kognitiv va motivatsion komponentlar etarli darajada rivojlanish

² Boskis, PM Eshitish qobiliyati buzilgan bolalar haqida o'qituvchiga. [Matn] / R.M.Boskis, - M., Ta'lim, 2021.-128 b.

darajasida. Noto'g'ri profilning ikkinchi turi, tartibga solishdagi qiyinchiliklarga qo'shimcha ravishda, motivatsion komponentdagi kamchiliklarni aks ettiradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Mamlakatimizda eshitish qobiliyatini yo'qotgan bolalarni erta aniqlash bo'yicha davlat tizimi mavjud. Eshitish buzilishining diagnostikasi tibbiy-pedagogik ko'rik orqali amalga oshiriladi. Tibbiy tekshiruv otorinolaringolog tomonidan amalga oshiriladi va otomatik tekshiruv va audiologik tekshiruvni o'z ichiga oladi. Audiologiya - bu eshitish holati, uning buzilishlari, shuningdek, ushbu kasalliklarni tashxislash, oldini olish va bartaraf etish usullari bilan shug'ullanadigan tibbiyot sohasi.

Pedagogik ekspertiza defektolog o'qituvchi tomonidan amalga oshiriladi va quyidagilarni o'z ichiga oladi: bolaning past, o'rta va yuqori chastotali o'yinchoqlar va nutq tovushiga bo'lgan xatti-harakatlarini qayd etish; Quloq onomatopeyasini, g'o'ng'ir so'zlarni, to'liq so'z va iboralarni ovozli nutq va pichirlashda talaffuz qilish qobiliyatini aniqlash.³

Audiometriya turlari:

- 1) Tonal - chastota va tovush intensivligida o'zgarib turadigan oddiy signallarni (tonlarni) etkazib beruvchi audiometr yordamida eshitishni o'rganish;
- 2) Nutq - eshitish qobiliyati past odamda uning nutqini eshitish sohasini va nutqni tushunish darajasini aniqlash imkonini beradi;
- 3) Elektrokortikal - miya va eshitish nervlarining elektr potentsiallarini o'rganish.

Bir yoshdan uch yoshgacha bo'lgan bolalarda eshitish funktsiyasi holatining diagnostikasi tovushga refleks reaksiyasi usuli yordamida amalga oshiriladi

Nutq audiometriyasi 3 yoshdan keyin bolalarda eshitish qobiliyatini o'rganish uchun ishlatiladi.

Bolalarda eshitishni tekshirish usulini tanlash quyidagilarga bog'liq: bolaning yoshi; uning etukligi; diqqatni jamlash qobiliyati; hamkorlik qilish istagi; farovonlik.

³ Voyachek, V.I. Otorinolaringologiya asoslari [Matn]/V.I.Voyachek, - L., Medgiz, 2021. - 348 b.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Boryakova, N.Yu. Rivojlanishda nuqsonlari bo'lgan bolalarni o'qitish va tarbiyalashning pedagogik tizimlari [Matn] / N.Yu., - M.: AST; Astel, 2022. - 222 b.
2. Boskis, PM Eshitish qobiliyati buzilgan bolalar haqida o'qituvchiga. [Matn] / R.M.Boskis, - M., Ta'lim, 2021.-128 b.
3. Katta tibbiy ensiklopediya www.neuro.uz
4. Vigotskiy, L.S. Kamchilik va ortiqcha kompensatsiya // Aqliy zaiflik, ko'r va karsoqovlik, [Matn] / L.S.Vygotskiy, - M, - No 4, - 2021, - P. 56 - 68.
5. Voyachek, V.I. Otorinolarinologiya asoslari [Matn]/V.I.Voyachek, - L., Medgiz, 2021. - 348 b.
6. Shamol, A.A. Maxsus maktabgacha ta'lim muassasalari uchun bolalarni tanlash [Matn]/A.A.Veter, G. L. Vygodskaya, E. I. Leongard, - M., Ta'lim 2022, - 143 p.
7. Golovchits, L.A. Maktabgacha yoshdagi karpedagogika. Eshitish qobiliyati buzilgan maktabgacha yoshdagi bolalarni o'qitish va o'qitish [Matn] / Golovchits M., Humanit ed. VLADOS markazi, 2021.- 304 p.